

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3

เนื้อหาประจำบท

1. บทนำ
2. พระราชประวัติและความเป็นมา
3. แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชชาติโดยมิติ “หลักการทรงงาน 23 ข้อ”
4. ประสบการณ์การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท 9 ข้อ
5. แนวทางการเรียนรู้หลักการทรงงานจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
6. บทสรุป

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาจบบทที่ 3 แล้วนักศึกษสามารถ

1. อธิบายเกี่ยวกับพระราชประวัติและความเป็นมาของการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้
2. ทราบและเข้าใจถึงแนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชชาติโดยมิติ “หลักการทรงงาน 23 ข้อ” ได้อย่างถูกต้อง
3. อธิบายถึงประสบการณ์การเรียนรู้ ตามรอยพระยุคลบาท ได้อย่างถูกต้อง
4. ทราบและเข้าใจแนวทางการเรียนรู้หลักการทรงงานจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ อย่างถูกต้อง

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนประจำบท

1. วิธีสอน

- 1.1 การถามตอบ เพื่อประเมินความรู้เดิม
- 1.2 การระดมสมอง
- 1.3 การบรรยายสไลด์จากไฟล์ power point ประกอบการสอน
- 1.4 ร่วมอภิปรายเนื้อหา และทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน
- 1.5 มอบหมายคำถามทบทวนเป็นการบ้าน

2.. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

2.1 การประเมินความรู้เดิมของนักศึกษา สอบถามนักศึกษาเพื่อประเมินความรู้เดิมของนักศึกษา ให้อาจารย์ได้ทราบปัญหาของนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 การอภิปรายร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา อาจารย์นำนักศึกษาระดมสมองและให้ร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน เกี่ยวกับเรื่องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

2.3 การแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มทำงานสืบค้นความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้งฐานข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตและนำข้อมูลที่ค้นคว้าได้มาเรียบเรียงเป็นเอกสารและนำเสนอในชั้นเรียน

2.4 การบรรยายและถามตอบปัญหา ให้นักศึกษาอ่านเอกสารคำสอนล่วงหน้าก่อนฟังบรรยายจากอาจารย์ในชั้นเรียน ซึ่งจะเน้นประเด็นที่นักศึกษาอ่านไม่เข้าใจ หรือสิ่งที่จำเป็นต้องยึดถือ เป็นหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์ Power point ประกอบการสอน บทที่ 3
2. Clip VDO หลักการทรงงาน
3. เอกสาร หนังสือ และตำราเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น
 - 3.1 ศาสตร์กษัตริย์ หลักการทรงงาน หลักการครองราชย์ แนวพระราชดำริและทฤษฎีในการ พัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (2562)
 - 3.2 การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2554)

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจของผู้เรียน การซักถาม การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
2. ประเมินการอภิปราย การทำกิจกรรมในชั้นเรียน
3. คะแนนจากการทำแบบฝึกหัด

บทที่ 3

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

สุธีรา สุนทรารักษ์และคณะ

1.1 บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 ทรงมีพระชนมายุเพียง 19 พรรษา ขณะนั้นพระองค์ทรงยังไม่สามารถบริหารราชการแผ่นดินด้วยพระองค์เองได้ อีกทั้งยังมีพระราชภารกิจด้านการศึกษา รัฐสภาจึงได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อมาในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2489 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ก็ทรงอำลาพสกนิกรเสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ขณะทรงประทับที่บรณด์ พระที่นั่ง ประชาชนคนหนึ่งตะโกนว่า “อย่าทิ้งประชาชนไป” พระองค์ทรงบันทึกว่า อยากจะทรงตรัสแก่ผู้นั้นว่า “ข้าพเจ้าจะไม่ทิ้งประชาชน ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า” จากวันเวลาอันยาวนานดังกล่าวแล้วพระราชกรณียกิจต่างๆ ย่อมเป็นบทพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า “ข้าพเจ้าจะไม่ทิ้งประชาชน”

รูปที่ 3.1 ประชาชนเฝ้าฯ ส่งเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อทราบข่าวการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/Bhumibol_Aduyadej_19.08.1946.jpg

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

พระองค์ทรงงานอย่างหนักและเหน็ดเหนื่อย เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้พ้นจากความทุกข์ยากโดยไม่ทรงเลือกว่าเขาเหล่านั้นเป็นใคร สมดังพระราชปณิธานที่พระราชทานในพระปฐมบรมราชโองการความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ตลอดพระชนมชีพการทรงงานของพระองค์ทรงเปลี่ยนชีวิตและความเป็นอยู่ของพสกนิกรจากยากไร้ให้เป็นพอมีพอกิน และต่อมาก็กินดี อยู่ดี พร้อมทั้งก้าวไปข้างหน้าด้วยความหวังและกำลังใจจากน้ำพระราชหฤทัยของพระองค์สืบมา

1.2 พระราชประวัติและความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เฉลิมพระปรมาภิไธย พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร สมเด็จพระบรมชนกนาถ เนื่องในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เป็นพระโอรสพระองค์เล็กในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันจันทร์ ที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2470 ณ โรงพยาบาลเมานต์ออเบิร์น เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตต์ สหรัฐอเมริกา เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติต่อจากสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลพระอัฐมรามาธิบดินทร เมื่อวันอาทิตย์ที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 ทรงดำรงสิริราชสมบัติ 70 ปี เสด็จสวรรคต เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2559 สิริพระชนมายุ 88 พรรษา 10 เดือน 8 วัน

เมื่อทรงพระเยาว์ ขณะมีพระชนมายุ 5 พรรษา ทรงเข้าศึกษาระดับชั้นอนุบาล ที่โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปีพุทธศักราช 2476 เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระเชษฐภคินี และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชไปประทับ ณ เมืองโลซาน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงเข้าศึกษาต่อระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนเมียร์มองต์ (École Miremont) จากนั้น ทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเอกอล นูแวล เดอ ลา สวิส โรมองด์ (École Nouvelle de la Suisse Romande) พุทธศักราช 2488 ทรงได้รับประกาศนียบัตร ด้านอักษรศาสตร์จากโรงเรียนยิมนาส คลาสสิก ก็องโตนาล (Gymnase Classique Cantonal) แห่งเมืองโลซาน จากนั้น ทรงศึกษาชั้นอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยโลซาน แผนกวิทยาศาสตร์ ในเวลาต่อมาเมื่อทรงรับสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์แล้วได้เสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระองค์ได้ทรงเปลี่ยนสาขาการศึกษาจากสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มาเป็นทรงศึกษาด้านกฎหมายและรัฐศาสตร์ในปี พ.ศ. 2489 แสดงถึงการเตรียมพระองค์ด้านวิชาความรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชภารกิจที่จะมีขึ้นในฐานะพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อทรงนำหลักการทางวิชาการที่เกี่ยวกับทางการปกครอง การบริหาร และกฎหมายมาใช้ประโยชน์ นอกจากนั้น พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังประเทศต่างๆ หลายประเทศ เพื่อทรงทราบลักษณะการดำเนินการของประเทศต่างๆ ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่า พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะศึกษาสภาพความเป็นอยู่ การปกครอง รวมถึงวิธีการที่ประเทศต่างๆ ดำเนินการในการดำรงอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับเมืองไทยต่อไป เมื่อเสด็จนิวัติพระนคร และประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 พระองค์ได้มีพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการของพระองค์ท่านที่มีขึ้นนั้น เป็นประโยคที่มีความหมายลึกซึ้งและมีความสมบูรณ์สำหรับการครองราชย์อย่างยิ่ง โดยได้มีการอธิบายและวิเคราะห์ถึงพระปฐมบรมราชโองการ ไว้ที่สมควรนำเสนอ เพื่อความเข้าใจในเบื้องต้นนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้อธิบายในการบรรยายพิเศษ หัวข้อ “หลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัวและการปรับใช้กับการ ทำงานในอนาคตของมหาวิทยาลัย

ทักษิณ” เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2559 ณ ห้องประชุม สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ตอนหนึ่งว่า

“...จากพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ” ซึ่งเป็นประโยคที่สะท้อนความจริง ในหลวงท่านมองพระองค์เองว่า ทรงไม่มีอำนาจใดทั้งสิ้น จากพระปฐมบรมราชโองการ ใช้คำว่า “ครอง” ไม่ใช่ปกครอง ไม่มีแนวคิดของอำนาจอยู่เลย ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “ความรัก ความเมตตาและความรับผิดชอบ” ในหลวงทรงประกาศ Good Governance (ธรรมาภิบาล) ก่อนซีกโลกตะวันตก 50 ปี ในหลวงใช้แนวคิด Happiness ก่อนซีกโลกตะวันตก ซึ่งเรียกว่า Gross National Happiness สิ่งสำคัญ คือ ใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์ ย่อมเกิดความสุขแน่นอน ธรรมะของในหลวงกำหนดโดยทศพิธราชธรรม แต่ไม่มีใครอธิบายได้ครบถ้วน จึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ธรรมะเป็นการกระทำที่ดีที่ถูกต้อง เป็นค่าที่สูงมาก ในหลวงทรงงานถูกต้องและมีการตรวจสอบตลอดเวลา ...”

เมื่อมองย้อนกลับไป ณ วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2493 จึงนับเป็นพระปฐมบรมราชโองการที่ทรงคุณค่ายิ่งสำหรับทุกคนในประเทศนี้ และนับตั้งแต่นั้นตลอดมาจวบจนปัจจุบันก็เป็นที่ประจักษ์แก่เหล่าพสกนิกรว่า พระองค์ท่านได้ทรงดำเนินพระราชภารกิจ และพระราชกรณียกิจต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์ ภาพพระราชกรณียกิจที่ปรากฏแก่สายตาประชาชนทั้งในและนอกประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่ทรงครองราชย์ พระองค์ทรงงานอย่างหนัก ไม่เพียงแต่เป็นพ่อของแผ่นดินเท่านั้น แต่ยังได้ให้ชีวิตและคิดการณ์ไกลในความเป็นอยู่ของคนไทยทุกคน ทรงพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เกิดขึ้นก็เพื่อให้คนไทยทุกคนได้มีชีวิตที่ดีขึ้นสุขสบายมากขึ้น แม้ว่าในแต่ละพื้นที่ที่พระองค์เสด็จไปแล้วแต่เป็นพื้นที่ทุรกันดารก็ตาม แม้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อก่อนก็คงไม่ได้อำนวยความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานแบบทุกวันนี้ แต่พระองค์ก็ทรงมีอุปกรณ์ทรงงานส่วนพระองค์ติดตัวอยู่เสมอ

1.2.1 อุปกรณ์ประกอบพระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในทั่วทุกภูมิภาค จะทรงมีอุปกรณ์ประกอบพระราชกรณียกิจที่ทรงนำติดพระองค์ไปด้วยเสมอ คือ แผนที่ กล้องถ่ายรูป วิทยุสื่อสาร ดินสอและนาฬิกาส่วนพระองค์ (คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : 2560, 17-19) อันมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1.1 แผนที่ ภาพถ่ายที่พระหัตถ์ทรงถือแผนที่และพระศอทรงคล้องกล้องถ่ายรูป เป็นภาพที่ราษฎร ของพระองค์คุ้นชินและประทับใจ แผนที่ของพระองค์เป็นแผนที่พับขนาดใหญ่เป็นพิเศษ แผนที่นี้ทรงทำขึ้นด้วยพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงใช้แผนที่อย่างเชี่ยวชาญและทรงใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แผนที่ที่ทรงใช้เป็นประจำเป็นแผนที่อัตราส่วน 1:50,000 ซึ่งมีความละเอียดมาก แผนที่นี้มีข้อมูลในเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ แหล่งน้ำและการชลประทาน การ ใช้แผนที่ประกอบการทรงงานจะทำให้ทรงมองเห็นภาพใหญ่ ภาพรวม และทรงสามารถวางแผนงาน พัฒนาได้อย่างแม่นยำ รัศกุ่มและครบถ้วนเมื่อใช้ประกอบกับการเสด็จฯ ลงพื้นที่จริง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร จะทรงศึกษาแผนที่ที่ก่อนเสด็จฯ ออกไปหาราษฎร ทุกครั้ง เมื่อเสด็จฯถึงพื้นที่ จะทรงตรวจสอบแผนที่ และทรงดูสภาพหมู่บ้าน

หลังจากมีพระราช ฎีก์สั่งการกับชาวบ้านและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จึงทรงวางแผนการพัฒนา นอกจากนี้ ในบางครั้งยัง ทรงใช้ภาพถ่ายทางอากาศบาโรมิเตอร์วัดความสูง และมาตรวัดระยะของรถ ประกอบด้วย เมื่อเข้าพระ ราชหฤทัยดีแล้ว จึงทรงวางแผนกำหนดการปฏิบัติ

1.2.1.2 กล้องถ่ายรูป พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร สนพระราชหฤทัยการถ่ายภาพทรงศึกษาเทคโนโลยีและตำราเกี่ยวกับการถ่ายภาพตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์เรื่อยมาจนทรงมีพระราชอัจฉริยภาพด้านการถ่ายภาพ กล้องที่ทรงใช้ล้วนเป็นกล้องถ่ายภาพระดับมาตรฐานที่ทำงานได้อย่างถูกต้องเท่านั้น มิใช่เป็นกล้องหุรราราคาแพง นอกจากจะทรงใช้กล้องถ่ายภาพศิลปะแล้ว กล้องถ่ายภาพยังเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทรงงาน พระองค์ทรงใช้กล้องถ่ายภาพสถานที่ทุกแห่งที่เสด็จฯ ไป เพื่อทรงเก็บไว้เป็นข้อมูลและรายละเอียดประกอบการทรงงานพัฒนาประเทศในการถ่ายภาพพระองค์ทอดพระเนตรและใส่พระราชหฤทัยในรายละเอียดทุกอย่างของสถานที่และผู้คนและทรงมีศิลปะในการจัดองค์ประกอบของภาพและมุมมอง ทำให้เห็นรายละเอียดของภูมิประเทศ ชีวิตและความเป็นอยู่ของพสกนิกรของพระองค์ได้อย่างชัดเจน

รูปที่ 3.2 อุปกรณ์ประกอบพระราชกรณียกิจที่ทรงนำติดพระองค์ไปด้วยเสมอ (แผนที่ กล้องถ่ายรูป วิทยุสื่อสาร ดินสอดและนาฬิกาส่วนพระองค์)

ที่มา : <https://www.unlockmen.com/man-up-grower-101>

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

1.2.1.3 วิทยุสื่อสาร เป็นอุปกรณ์ที่มักทรงนำติดพระวรกาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ พลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ตรวจสอบและปรับเครื่องวิทยุสื่อสารที่ทรงใช้งานด้วยพระองค์เอง พระองค์ทรงใช้วิทยุสื่อสารติดต่อกับทั้งเครือข่ายราชการและเครือข่ายวิทยุสมัครเล่น เพื่อทรงติดตามข่าวสารทรงรับฟังปัญหา พระราชทานคำแนะนำ และทรงสั่งการได้ ทันทีที่ที่มีเหตุการณ์ เช่น เมื่อเกิดเหตุวาตภัยที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในการใช้วิทยุสื่อสาร ทรงเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยและใส่ใจในรายละเอียด วิทยุสื่อสารจึงเป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่ทรงใช้ ในการช่วยเหลือราษฎรโดยเฉพาะในยามวิกฤตหรือเกิดเหตุฉุกเฉิน

1.2.1.4 ดินสอ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงโปรดใช้ดินสอในการทรงงานทั้งในห้องทรงงานและในพื้นที่ที่เสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนราษฎร ในปีหนึ่ง พระองค์จะทรงเบิกดินสอที่มียางลบติดที่ปลายดินสอมาใช้จำนวน 12 แท่ง โดยทรงใช้เดือนละ 1 แท่ง พระองค์ทรงใช้ดินสอจนสิ้นจนเขียนไม่ได้แล้ว จึงทรงเปลี่ยนมาใช้แท่งใหม่ การใช้ดินสอทำให้ง่ายแก่การบันทึกและการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลที่ทรงบันทึก

1.2.1.5 นาฬิกาส่วนพระองค์ ถ้าเป็นคนทั่วไปคงนิยมเลือกซื้อเลือกใช้นาฬิกาที่เป็นแบรนด์เนมสุดหรู แต่กับพระองค์ท่าน ทรงไม่เห็นความจำเป็นว่าต้องใช้ของแพงหรือต้องเป็นแบรนด์เนม หากแต่เน้นการใช้งานเป็นหลัก อย่างในงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี นาฬิกาบนข้อมือพระหัตถ์ คือ Seiko SKJ045P นาฬิกาต้านน้ำระบบ Kinetic ตัวเรือนเป็นไทเทเนียม ที่ว่าเป็นนาฬิกาธรรมดาตามาก ๆ เน้นใช้งานเป็นหลัก แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายและพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเราได้เป็นอย่างดี

1.2.2 ขั้นตอนการทรงงานตามศาสตร์พระราชา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษาข้อมูลต่างๆ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างละเอียดก่อนทุกครั้งในการจัดวางแผนโครงการใดโครงการหนึ่ง ก่อนจะมีพระราชดำรินั้น ขั้นตอนต่างๆ พอจะกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.2.2.1 การศึกษาข้อมูล ก่อนจะเสด็จพระราชดำเนินยังพื้นที่ใดๆ นั้น จะทรงศึกษาข้อมูลจากเอกสารและแผนที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ทราบถึงสภาพในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างละเอียดก่อนเสมอ

1.2.2.2 การหาข้อมูลในพื้นที่ เมื่อเสด็จฯ ถึงพื้นที่นั้นๆ จะทรงหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงและข้อมูลล่าสุด เช่น

(1) ทรงสำรวจพื้นที่เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรพื้นที่จริงที่คาดว่าจะควรจะดำเนินการพัฒนาได้

(2) ทรงสอบถามเจ้าหน้าที่ เมื่อทรงศึกษาจากข้อมูลเอกสาร และทรงได้ข้อมูลจากพื้นที่จริง แล้วจะทรงปรึกษากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้อีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งคิด คำนวณวิเคราะห์ทันที ด้วยว่าเมื่อดำเนินการแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร และคุ้มค่ากับการลงทุน หรือไม่เพียงใด อย่างไรก็ตามแล้ว จึงพระราชทานพระราชดำริให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาในชั้น รายละเอียดตามขั้นตอนต่อไป

1.2.2.3 การศึกษาข้อมูลและการจัดทำโครงการ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้รับพระราชทานพระราชดำริแล้ว จะไปศึกษาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อประกอบการจัดทำโครงการให้เป็นไปตามแนวทางพระราชดำริที่ได้ พระราชทานไว้อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริอยู่เสมอว่า พระราชดำริของ พระองค์เป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น เมื่อรัฐบาลได้ทราบแล้ว ควรไปพิจารณาวิเคราะห์ถ่วงถ่วงตามหลักวิชาการก่อน เมื่อมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์คุ้มค่าและเห็นควรทำ เป็นเรื่องที่จะต้อง พิจารณาตัดสินใจเองและในกรณีทีวิเคราะห์พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมสามารถถ่วงถ่วงได้

1.2.2.4 การดำเนินงานตามโครงการ เมื่อจัดทำโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และผ่านการพิจารณาจากหน่วยเหนือตามลำดับขั้นตอน จนถึงการอนุมัติโครงการและงบประมาณแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการปฏิบัติงานในทันที โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและประสานแผนต่าง ๆ ให้แต่ละหน่วยงานได้ ดำเนินการสนับสนุนสอดคล้องกัน และ/หรืออาจจัดตั้งองค์กรกลางที่ประกอบด้วยแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ควบคุมดูแลให้การดำเนินการต่างเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ

1.2.2.5 การติดตามผลงาน ในการติดตามผลงานการดำเนินงานนั้น แต่ละหน่วยงานรวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ แต่ที่สำคัญคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะเสด็จฯ กลับไปยังโครงการนั้นด้วยทุกครั้ง เมื่อมีโอกาสเพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้าและติดตามผลงานต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในกรณีที่เกิดมีปัญหาอุปสรรคใดๆ จะทรงชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ให้สำเร็จลุล่วงไป ซึ่งการ นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้ มี 6 ประการ ดังนี้

(1) เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในหน่วยงานได้อย่างมีความสุข

(2) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ลดความฟุ่มเฟือย รู้จักคำว่า “พอ” โดยไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

(3) มีความสุขและความพอใจกับงานที่ปฏิบัติกับชีวิตที่พอเพียง ยึดทางสายกลางในการ ดำเนินชีวิต

(4) พยายามใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวันอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

(5) ควรมีการวางแผนการทำงานประจำวันให้ดี โดยพิจารณาถึงงานที่ค้างจากวันก่อน งานที่ยังไม่เสร็จในวันนี้ และงานที่ต้องทำในวันต่อไป โดยให้มีการเขียนรายการของงานที่ต้องปฏิบัติลงใน แผ่นกระดาษหรือสมุดบันทึกประจำวัน ทั้งนี้ควรระบุให้ชัดเจน ว่ามีงานอะไรบ้างที่ต้องทำให้วันนั้น ๆ

(6) ควรมีการบริหารเวลาโดยจัดลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งในแต่ละวันมีงานหลายอย่าง ดังนั้น ควรจัดลำดับความสำคัญของงานว่าจะทำอะไร ก่อน – หลัง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเวลา

กรณีศึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่พรุฒเมธ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเริ่มโครงการเมื่อ พ.ศ. 2535 มีพื้นที่พรุฒเมธประมาณ 11,000 ไร่ ที่สามารถแก้ปัญหาดินให้เป็นดินที่สามารถใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรมได้ ในเวลาต่อมาอันเป็นที่มาของเรื่องราวพระสหายแห่งสายบุรีนาม วาเต็ง ปูเต๊ะ (ต่อมาได้รับฉายาพระสหายแห่งสายบุรี และได้มี โอกาสเข้าเฝ้าถวายงานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร อีกหลายครั้ง ทั้งที่ปัตตานีและที่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้วาเต็งไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ แต่ถวายงานเป็นภาษามลายูผ่านล่ามภาษามลายูประจำพระองค์) รวมถึงในหลายๆ กรณีที่พระองค์ทรงสอบถาม

ข้อมูลจากประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่ทรงงาน แบบไม่ได้มีอยู่ในหมายกำหนดการมาก่อน และประชาชนเหล่านั้นไม่ได้มีเวลาเตรียมตัว เพราะแม้แต่เสื้อผ้าก็อาจไม่ได้สวมใส่ให้เรียบร้อย ในการกราบบังคมทูลถวายข้อมูลแก่พระองค์ พลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์ อดีตองคมนตรี ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้เขียนไว้ในบทความ “พระมหากษัตริย์นักคิด...นักปฏิบัติเพื่อความทุกข์ของประชาชน” (สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556 : 179) ความว่า “ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า “ฉันทรงราชย์สองปีแรก ฉันทไม่มีผลงาน เพราะฉันทยังไม่รู้ว่าราษฎรต้องการอะไร” เป็นที่ประจักษ์ว่าทรงมองการเป็นพระมหากษัตริย์เป็นเรื่องของงาน เป็นพระราชภาระที่จะสนองความต้องการของราษฎร เพื่อราษฎร จะได้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและการที่จะทรงงานให้ได้ผลตรงเป้าหมายได้นั้น ต้องทราบว่ ประชาชนต้องการอะไร” พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงปฏิบัติพระองค์ในการสร้างคุณประโยชน์แก่พสกนิกรของพระองค์ในเรื่องของการพระราชทานหลักการต่างๆ การให้ความสำคัญในด้านการศึกษ การพระราชทานความรู้และภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหา การจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมถึงการครองพระองค์ในด้านความเป็นอยู่ของพระองค์ให้เป็นแบบอย่าง เพื่อเป็นการสร้างคุณประโยชน์ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสังคมมนุษย์ที่ดีและมีความสุข ก่อให้เกิดการดำรงอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข ดังนั้นการศึกษาในเรื่อง “ศาสตร์พระราชา” ของพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดหลักการทรงงานนั้นเป็นศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ทรงคุณค่ามาก ที่สุดในการพัฒนาประเทศไทย

รูปที่ 3.3 โครงการพัฒนาพื้นที่พรุแหม แหม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นพื้นที่เสื่อมโทรมและมีน้ำท่วมขังเกือบทั้งปีจนกลายเป็นพื้นที่พรุหรือพื้นที่ลุ่มน้ำขัง (Swamp)

ที่มา : http://www.odd.go.th/web_kingproject/Project/King9/12-001.pdf

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

1.3 แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชชาติโดยมิติ “หลักการทรงงาน 23 ข้อ”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ขออนุญาต สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) นำ “หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” อันทรงคุณค่ายิ่งซึ่งสำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์ ขึ้นมาจัดพิมพ์ลงในสมุดบันทึก “เรียนรู้หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เผยแพร่ แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ให้ภาคส่วนต่างๆ เห็นคุณค่าและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการเจริญรอยตามเบื้อง พระยุคลบาท เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และขยายไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสร้าง “สังคม อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน สืบไป” สำหรับรายละเอียดหลักการทรงงาน 23 ข้อ มีดังต่อไปนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551 : 6-35)

1.3.1 ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรง ศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็น ระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่สอบถามจาก เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความ ช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วตรงตาม ความต้องการของประชาชน

1.3.2 ระเบิดจากข้างใน พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจาก ข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับ การพัฒนาเสียก่อน แล้ว จึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจาก สังคมภายนอกเข้าไปหา ชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว ทรงใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” นั่นคือ ก่อนจะทำอะไร ต้องมีความเข้าใจ เสียก่อน เข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจผู้คนใน หลากหลายปัญหา ทั้งทางด้านกายภาพด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น และระหว่าง การ ดำเนินการนั้น จะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาหรือทำงานให้เขานั้น “เข้าใจเราด้วย เพราะถ้า เราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียว โดยที่เขาไม่เข้าใจเรา ประโยชน์คงจะไม่เกิดขึ้นตามที่เรามุ่งหวังไว้ “เข้าถึง” ก็เช่นกัน เมื่อรู้ปัญหาแล้ว เข้าใจแล้วก็ต้องเข้าถึง เพื่อให้เข้าไปสู่การปฏิบัติให้ได้ และเมื่อเข้าถึงแล้ว จะต้องทำอย่างไรก็ตามให้เขา อยากเข้าถึงเราด้วย

1.3.3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพ ในการแก้ไขปัญหา ทรงมอง ปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะ เริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความ ตอนหนึ่งว่า “...ถ้าปวดหัวก็คิด อะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็น การแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวด หัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำ แบบรื้อทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย... อย่างบ้านคนอยู่เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม ...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมด ไม่ได้...” จะเห็นได้ว่า ทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจาก จุดเล็กๆ คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม

1.3.4 ทำตามลำดับขั้น ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชน ที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะ เป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อ การเกษตร การอุปโภคบริโภคที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึง การให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎร สามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้าง พื้นฐานคือความพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลัก วิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึง ค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเท สร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้ รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะ ของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจ กลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ อย่างรุนแรงในเวลานี้ การช่วยเหลือ สนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความ พอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียง พอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความ เจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือ หลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไป ตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

รูปที่ 3.4 พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

ที่มา : <https://watrat.thai.ac/home/news/28>

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

1.3.5 ภูมิสังคม การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยา เกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้ว ก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

1.3.6 ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ 10-15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่ง น้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้นและหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึง การรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้นคือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ 1, 2 และ 3 นั้นคือ ในการที่จะพระราชทาน พระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่าง เชื่อมโยง

1.3.7 ไม่ติดตำรา การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระองค์ มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัด ติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

1.3.8 ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัด มากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้น ทรงใช้ อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า “...กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่า ปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง เตือนละ 1 แท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงาน ด้วยความรอบคอบ...” ขณะเดียวกัน การพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มา แก้ไขปัญหา โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...” การพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและ ประหยัดราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไข ปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก

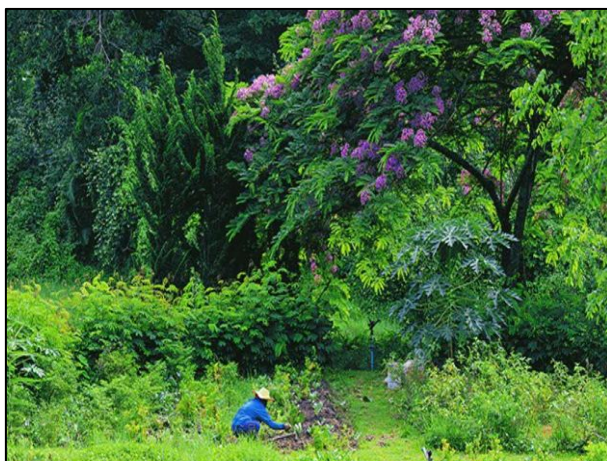
1.3.9 ทำให้ง่าย ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของพระองค์ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำรินั้นไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศใน ส่วนรวม ตลอดจน สภาพใน สังคมของชุมชนนั้นๆ โปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่ สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็น การแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติ ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลัก คิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ

1.3.10 การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ใน การบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้ ใจกว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความ วิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญา และประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

1.3.11 ประโยชน์ส่วนรวม การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัว เพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจจะรำคาญด้วยซ้ำว่าใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่าให้ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัว จะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวม นั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียวเป็นการให้เพื่อตัวเอง สามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...” พระบรมราชาโชวาท มหาวิทยาลัยขอนแก่น พุทธศักราช 2515

1.3.12 บริการที่จุดเดียว การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Service ที่ เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มา ขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการ ต่างๆ มาร่วมดำเนินการและ ให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับชีวิตประชาชนทุกด้านได้ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองตองกัน ประสานกันตามธรรมดา แต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมึงานถือว่าเป็นศูนย์ ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือใน ด้านสังคม ทั้งในด้านงาน การส่งเสริมการศึกษามายู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้อง ใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความ อนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อม กันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือ ประชาชนจะได้รับ ประโยชน์และต้นทางของผู้เป็นเจ้าของที่จะให้ประโยชน์...”

1.3.13 ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียด ถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไข ปัญหาป่าเสื่อมโทรมได้ พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วย ในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผลและไม้พิน นอกจากนี้ได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า "...การปลูกป่า 3 อย่าง แต่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้านและไม้พินนั้น สามารถให้ประโยชน์ได้ถึง 4 อย่าง คือ นอกจากประโยชน์ในตัวเองตามชื่อแล้ว ยังสามารถให้ ประโยชน์อันที่ 4 ซึ่งเป็นข้อสำคัญ คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย..." พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรม นาถปิตร เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2523 ณ โรงแรมรินคำ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

รูปที่ 3.5 การปลูกป่า 3 อย่าง แต่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง

ที่มา : <https://www.baanlaesuan.com/41656/the-editors/afforest>

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

1.3.14 ใช้ธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็น หลักการ แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี ชับน้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตาม ธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อน ในน้ำ ดังพระราชดำรัสความว่า “ใช้ธรรมปราบอธรรม”

1.3.15 ปลูกป่าในใจคน เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภค และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่ สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืน มาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราช

ดำรงศความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูก ต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

1.3.16 ขาดทุนคือกำไร “ ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain... การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้ ” จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไรคือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่ง สามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2534 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า “...ประเทศต่างๆ ในโลก ในระยะ 3 ปี มานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการปกครองประเทศล้วนแต่ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือ เมืองไทย นับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ 10 วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่าให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา กันก็จะอยู่ได้ตลอดไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกันที่สุดในที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้าง โครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อยพัน หมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงิน ไม่ได้...”

1.3.17 การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุดดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ย่อมสามารถสร้าง ความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

1.3.18 พออยู่ พอกิน การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จฯ ไป เยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎร ด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่า มีเหตุผลมากมายที่ ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความ กินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อยแต่ต้องใช้ความคิดและ กำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้าประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ ประโยชน์ไป...”

1.3.19 เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืนภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนิน ไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้อง อาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการ วางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และ ความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้ง ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

1.3.20 ความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสดังนี้

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่มั่งง่ายไม่มีวินัยจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนที่มีสุจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป ...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546

1.3.21 ทำงานอย่างมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือ ประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

1.3.22 ความเพียร จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานใน การคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อยรับมาศึกษาวิเคราะห์ และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้า ไม่เพียรว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป เช่นเดียวกับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการ ทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็มีได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

1.3.23 รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง เป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่จะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

หลักการทรงงานในของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร 23 ข้อ เปรียบเสมือน “เข็มทิศ” นำทางให้ราษฎรนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในการปฏิบัติงาน ของตนเอง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และประสบความสำเร็จในชีวิต และเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ สามารถแยกหลักการทรงงานออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 หลักธรรมหรือหลักของจิตใจ หมายถึง การนำหลักการทรงงานมาเป็นฐานคิดในการที่จะลงมือปฏิบัติงานหรือการดำรงตน ให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม แนวทางที่ 2 หลักคิด หมายถึง การนำหลักการทรงงาน มาเป็นแนวคิดในการดำรงตนและการปฏิบัติงาน โดยสามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทหรือภูมิสังคมของตนเอง แนวทางที่ 3 หลักปฏิบัติ หมายถึง การนำหลักการทรงงาน มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติงานให้ไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

หลักการทรงงาน		
หลักธรรม	หลักคิด	หลักปฏิบัติ
1. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน 2. อ่อนน้อม ถ่อมตน 3. ความเพียร 4. รู้ รัก สามัคคี 5. ทำเรื่อยๆ ทำแบบสังฆทาน 6. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น 	7. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง 8. ระเบิดจากข้างใน 9. ทำตามลำดับขั้น 10. ภูมิสังคม 11. องค์กรรวม 12. ประหยัด เรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด 13. ขาดทุนคือกำไร 14. ปลุกป่าในใจคน 15. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 16. ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 17. ประโยชน์ส่วนรวม 18. การพึ่งตนเอง 19. เศรษฐกิจพอเพียง	20. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก 21. ไม่ติดตำรา 22. บริการที่จุดเดียว 23. ทำงานอย่างมีความสุข

รูปที่ 3.6 สรุปหลักการทรงงานออกเป็น 3 แนวทาง

1.4 ประสบการณ์การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท 9 ข้อ

ตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงงานอย่างหนัก เราทุกคนต่างรับรู้โดยทั่วกันว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาผู้ทรงงานหนักที่สุดในโลก ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ นานัปการเป็นคุณประโยชน์อเนกอนันต์ แก่อาณาประชาราษฎร์ ทรงเป็น พระมิ่งขวัญและหลักยึดเหนี่ยวของพสกนิกรชาวไทย แม้เสด็จสวรรคตล่วงมาจนปัจจุบัน เหล่าพสกนิกรยังคงคำนึงถึงพระมหากรุณาธิคุณเสมอมาไม่เสื่อมคลาย จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ ทำให้สามารถถ่ายทอดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท 9 ข้อตามหลักการทรงงานโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 49 - 58)

1.4.1 ทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับภูมิสังคม ในการพัฒนาประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับ “ภูมิปัญญาของไทย” ทรงสอนให้มีการพัฒนาโดยมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมาย ในประเทศ และพระองค์ทรงสอนเสมอว่า การไปทำโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่ใด ควรให้ความเคารพกับคำว่า “ภูมิสังคม” โดยต้องปรับตัวเราให้เข้ากับธรรมชาติของสถานที่ที่ไป รวมทั้งต้องรู้จัก เคารพคน ดูความต้องการและความพร้อมของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ใช่บังคับให้ทำเหมือนกันทั่วประเทศ ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรง “ศึกษา ข้อมูลอย่างเป็นระบบ” ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องเพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่าง ถูกต้อง ตรง

ความต้องการของประชาชน และทรงเตือนว่าการวางโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาประเทศนั้น ต้องให้ความเคารพและสอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” โดย “ภูมิ” คือ ให้ความเคารพ ภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเรา หรือภาษาชาวบ้านคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เนื่องจากแต่ละแห่ง แต่ละภูมิภาคแต่ละชุมชนเมืองนั้น ลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สำหรับ “สังคม” นั้น คือ คน โดยจะเห็นว่าความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม หลักปฏิบัติ ค่านิยมของคนที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ แทบจะไม่เหมือนกันเลย จึงทรงกำชับว่าต้องให้ความเคารพต่อสองสิ่งนี้ รวมถึงต้องมีวิธีคิดอย่าง “องค์รวม” หรือมองอย่างครบวงจร ซึ่งไม่จำเป็นต้องผูกมัดติดตำรา หรือวิชาการและเทคโนโลยีที่อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย ดังนั้น การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง รวดเร็ว ตรงความต้องการของประชาชน

1.4.2 ทรงใช้ธรรมชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ก่อนที่พระองค์จะพระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนา จะทรงทำการทดลองก่อน ทรงรวบรวมองค์ความรู้เป็นระบบ แล้วจึงทรงนำมาถ่ายทอดทรงมีรับสั่งเสมอว่า “การที่เราจะแนะนำหรือไป สอนเขาต้องระวังให้มาก เพราะหากพลาดไปแล้ว เราไม่ได้แย่นะ แต่เขาจะแย่ เช่น เราไปแนะนำให้เขา ปลูกอะไรสักอย่าง ถ้าได้ผลก็ดีไป แต่ถ้าไม่ได้ผล เขาแย่ เพราะฉะนั้น เราต้องระวังให้มากและที่แย่กว่า นั่นคือ ต้นไม้ที่เราแนะนำให้เขาปลูก กว่าจะรู้ว่าสำเร็จหรือไม่ ใช้เวลา 4-5 ปี เพราะฉะนั้น เรื่องเกษตร ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้องระวังอย่างมาก เพราะเมื่อพลาดแล้วฟื้นกลับคืนยาก ไม่เหมือนเรื่องอุตสาหกรรม หรือเรื่องอื่นๆ ที่สามารถไปกู้เงินมาดำเนินการต่อได้ เรื่องธรรมชาติฟื้นกลับมายากที่สุด” พระองค์ทรงยึดธรรมะเป็นที่ตั้ง “ธรรมะ” ในที่นี้ คือ ธรรมชาติ วิธีการแก้ปัญหาหรือ แม้กระทั่งการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม พระองค์จะทรงใช้ธรรมชาติใน การแก้ไขปัญหา อาทิ การแก้ไขน้ำเน่าเสีย แทนที่จะเพิ่งพิจารณาถึงโรงงานบำบัดน้ำเสีย กลับทรงมอง ว่าในธรรมชาติจะมีขบวนการอะไรที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ เช่น การใช้บ่อตกตะกอน เพื่อให้เกิด การตกตะกอนขึ้นโดยกระบวนการทางธรรมชาติ หรือพิจารณาหาพืชบางชนิดที่สามารถกรองน้ำเน่า เสีย จนกระทั่งถึงเรื่องกั้นน้ำชายพัฒนา ทรงเลียนแบบ “หลุม” เครื่องมือที่ชาวบ้านใช้กันใน ภาคเหนือ หรือการแก้ไขปัญหาดินถล่ม แทนที่จะใช้เครื่องจักรกล กลับทรงใช้ “หลุมน้ำแฝก” ปลูกเป็นแนวรักษาตามระดับไม่ให้ดินพังทลายลงมาตลอดจน “การใช้ธรรมปราบอธรรม” เช่น การนำน้ำดี ชับน้ำเน่าเสีย เพื่อเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี เป็นต้น

รูปที่ 3.6 ต้นหญ้าแฝกที่ยังมีชีวิตอยู่ สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำตลอดจนการป้องกันสิ่งแวดล้อมและการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

ที่มา : <https://www.hii.or.th/wiki84/index.php?title>

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

1.4.3 ต้องรอบรู้ รอบคอบ ประหยัด เรียบง่าย และได้ประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ต้องใช้ “ความรอบรู้ รอบคอบ” ในการแก้ไขปัญหา เช่น จะแก้ไขปัญหาเรื่องดิน ต้องรู้เรื่องดิน จะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ต้องรู้เรื่องน้ำจะเห็นว่าการเสียดจ่า ประพาสแต่ละแห่งจะทรง รวบรวมข้อมูลและศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่และแต่ละ กลุ่มคน โดยคำนึงถึง “ความประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” นั่นคือมีความคุ้มค่าและคุ้มทุนแต่ ไม่ใช่เป็นการขาดทุน ถ้าไร อย่างที่วิชาการสมัยใหม่ยึดถือ ลงทุนเท่านั้นต้องได้กำไรเท่านั้น สำหรับพระองค์ จะเป็น การแก้ไขปัญหาโดยใช้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดต่ำที่สุด แต่หากเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้น บางครั้ง แพงแสนแพงก็ต้องทำเพราะชีวิตของมนุษย์เราจะไปตีราคาแบบวัตถุ สิ่งของไม่ได้ ซึ่งพระองค์ตรัสว่า “...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain...การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” รวมถึงทรงโปรดที่จะ “ทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย” หรือทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ซึ่งเป็นหลักคิดที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.4.4 ทรงยึดหลัก “รู้ รัก สามัคคี” ในการบริหารจัดการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งดูเสมือนจะเป็นปัญหาและ เป็นจุดอ่อนของบ้านเมืองเรา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องของการประสานงาน ประสานกิจกรรม การแบ่ง หน้าที่กันทำ การใช้หลัก สามัคคีธรรมในการดำเนินการรวมพลังกันแก้ไขปัญหา จึงทรงตั้งศูนย์ศึกษา การพัฒนาขึ้น 6 แห่ง เน้นให้มี “การบริการรวม” ที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ โดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการทำงานร่วมกันที่ตั้งอยู่บนหลัก “รู้ รัก สามัคคี” ซึ่งถือเป็นหลักการทำงานอีก ประการหนึ่ง พระองค์ ทรงยึดหลักว่า ต้องมีพลังผลักดันให้เราปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาและพลังผลักดันที่สำคัญ ที่สุด คือความรัก ความเมตตา ที่จะมีต่อครอบครัว เพื่อนร่วมชุมชน ประชาชน และประเทศชาติโดย ส่วนรวม อย่าทำ อะไรคนเดียว หรือเก่งคนเดียว ต้องตั้งอยู่บนหลักของความสามัคคี และ “การมีส่วนร่วม” ในการ ร่วมกันทำ ร่วมแก้ไข โดยใช้การ “ประชาพิจารณ์” ในการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

1.4.5 ต้อง “ระเบิดจากข้างใน” และ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่อง การพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้อง สร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน ที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึง ค่อยออกมาสู่สังคมภายนอกมิใช่ การนำความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชน หมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียม ตัว หรืออย่างการฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม พระองค์ตรัสว่า “... เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะไม่ปลุกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลุกต้นไม้ลงบน แผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...” และทรงใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” นั่นคือก่อนจะทำอะไร ต้องมีความเข้าใจเสียก่อน เข้าใจภูมิ ประเทศ เข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหาทั้งทางด้านกายภาพ ด้านจารีตประเพณีและ วัฒนธรรม เป็นต้น และระหว่างการดำเนินการนั้น จะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาหรือทำงาน ให้เขา นั้น “เข้าใจ” เราด้วย เพราะถ้าเราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียว โดยที่เขาไม่เข้าใจเรา ประโยชน์คงจะ ไม่เกิดขึ้น ตามที่เรามุ่งหวังไว้ “เข้าถึง” ก็เช่นกัน เมื่อรู้ปัญหาแล้ว เข้าใจแล้ว ก็ต้องเข้าถึงเพื่อนำไปสู่การ ปฏิบัติให้ได้ และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำอะไรก็ตามให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วย ดังนั้น จะเห็นว่าเป็น การสื่อสาร สองทาง ทั้งไปและกลับ ถ้าสามารถทำสองประการแรกได้สำเร็จ เรื่อง “การพัฒนา” จะ ลงเอยได้ อย่างดีเพราะเมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกัน ต่างฝ่ายอยากจะทำถึงกันแล้ว การพัฒนาจะเป็น การตกลง ร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับ

1.4.6 ชื่อสัตย์สุจริต อ่อนน้อมถ่อมตน คุณสมบัติสำคัญของนักพัฒนา หลักการ ดำเนินการสำคัญที่พระองค์ทรงกำชับอยู่ตลอดเวลา คือ ตัวเราเองต้อง “ชื่อสัตย์ สุจริต” อันนี้สำคัญ มาก การทุจริต การแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบนั้น เป็นสิ่งที่ต้องห้าม พระองค์ห้ามไปถึงการฉวย โอกาส ซึ่งแม้จะไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากในกลุ่มพวกเราที่ถวายงานจะรู้ ก่อนใครว่า แต่ละแห่งนั้นจะ เกิดอะไรขึ้นภายใน 7-8 เดือนถัดมา จากสภาพความแห้งแล้งจะเกิด ความสมบูรณ์ขึ้น ถ้าเพียงแต่ กว้านซื้อที่ดินไว้ก่อน มูลค่าของที่ดินจะเพิ่มขึ้นมาอีกหลายเท่าตัว บางครั้งถึง 10 เท่า ซึ่งเราสามารถ แสวงหากำไรได้ แต่สิ่งนี้ต้องห้ามเช่นกัน รวมทั้งทรงสอนให้เรายึด “ความสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน” เป็นหลักในการทำงาน ในข้อนี้เห็นจะตรงกับทศพิธราชธรรม ที่เรียกว่า “มัทวะ” พระองค์ ทรงเป็น พระประมุขของ ประเทศที่อยู่สูงสุด แต่เวลาเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรนั้นจะเห็นความอ่อนน้อมถ่อม พระองค์ตลอดเวลา ทรงรับสั่งกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ด้วยความเมตตา ทรงคุกเข่า หรือนั่งประทับ พับเพียบอยู่กับ พื้นดิน สนทนากับประชาชนโดยไม่ถือพระองค์เลยแม้แต่น้อย พระองค์ทรงปฏิบัติให้ เราเห็นอยู่ ตลอดเวลา

1.4.7 ทรงแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน สำหรับ การแก้ปัญหา พระองค์จะ “เริ่มจากจุดเล็กๆ” แก้ไขปัญหาที่คนมักจะมีมองข้าม และ ทุกๆ สิ่งต้อง ค่อยๆ ทำไป ค่อยๆ ก่อร่างสร้างตัวไปเรื่อยๆและทำตามลำดับขั้น เริ่มจากสิ่งที่จำเป็นของ ประชาชน ที่สุดก่อน คือ สุขภาพร่างกาย การมีอยู่มีกิน จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ ตลอดจนถึงต้องมี “ความพอเพียง” เหมือนการสร้างบ้าน สิ่งแรกที่เราต้องทำนั้น คือ จะต้องวางฐานรากให้มั่นคง จะต้องวางเสาเข็มให้พร้อมเพรียงที่ จะแบกน้ำหนัก บ้านให้ได้ และต่อจากนั้นจะทำการต่อเติมรุดหน้าไปเรื่อยๆ อย่าใจร้อน ทำอะไรเกินตัว ถ้าเกินตัว เมื่อไหร่ นั้น ภูมิคุ้มกันจะไม่มีความเสี่ยงก็จะเกิดขึ้น หรือถ้าทำน้อยไปก็ขาดประสิทธิภาพ ฉะนั้นฉันนั้น

ต้องยึดความพอเพียง ความพอดี อย่างเต็มศักยภาพ ชีวิตทั้งชีวิตก็จะนำไปสู่ความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน

1.4.8 อุดหนุนและมีความเพียรทำในสิ่งที่ถูกต้อง...เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม บางครั้งหากเกิดความรู้สึกท้อถอยในการทำงาน พระองค์จะทรงสอนให้พวกเรา “อดทน มีความเพียรและมีขันติ” เนื่องจากการทำงานไม่เรียบง่ายเสมอไป และจะต้อง “ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง เสมอ” ไม่ยอมทำผิดแม้แต่น้อย และคำว่าผิดหรือถูกนั้น ไม่ใช่ผิดหรือถูกในแง่กฎหมาย และทำนอง คลองธรรมเท่านั้นแต่จะไม่ฝืนประเพณีท้องถิ่น หรือประเพณีประจำชาติต่างๆ ต้องปฏิบัติให้ได้ ถ้าเรา น้อมนำหลักการทรงงานต่างๆ ของพระองค์ดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติงาน จะนำไปสู่จุดหมาย ปลายทางที่พระองค์ทรงมุ่งหวังไว้ ดังที่พระองค์ได้มีพระราชดำรัสไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ซึ่งพระองค์ทรงกำหนดเป้าหมายของการปกครองแผ่นดินของพระองค์ คือ “เพื่อประโยชน์สุข แห่งมหาชนชาวสยาม” คำว่า “ประโยชน์สุข” คือ จะทำอย่างไรที่จะสร้างบ้านเมืองให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง โดย บนฐานของประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องนำชีวิตของพวกเราไปสู่ความสุข เพราะฉะนั้น คำว่า “ประโยชน์ สุข” ควรเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ พัฒนาองค์กรพัฒนาชุมชน พัฒนาคอบครัว รวมถึง ตนเอง

1.4.9 หลัก “บวร” 3 ประสานเพื่อประโยชน์เกิดแก่ทุกฝ่าย นอกจากนี้ พระองค์ยังมีแนวพระราชดำริ “บวร” คือ บ้าน วัด ราชการ ทำอย่างไรให้มีการ ประสานงานระหว่าง “บ้าน” คือ ชาวบ้าน วัด คือ พระสงฆ์และหน่วยราชการรวมทั้งโรงเรียน ต้อง ดำเนินงานประสานกันอย่างกลมกลืนกันและเอื้อประโยชน์ให้กับทุกฝ่าย โดยมีพระเป็นศูนย์กลางใน การประสานระหว่างข้าราชการกับประชาชน นอกจากนี้ ให้ยึดหลักของ “ความพอเพียง” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง พระองค์ทรงรับสั่งกำชับอยู่เสมอว่าการพูดจาอะไรก็ตาม หรือการกระทำ ใดๆ ก็ตามต้องทำด้วยความพอดี พองาม หรือพอเพียง โดยทำอะไรให้พอเหมาะพอควร ทั้งเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม แม้กระทั่งเรื่องการเมือง โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราจำเป็นต้องใช้ใน ชีวิตของเรา ถ้าเราใช้อะไรที่ฟุ่มเฟือยเกินไป ความสูญหายหรือความไม่พอเพียงก็จะเกิดขึ้น

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศ ดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญ คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง คำสอน คำแนะนำ คำเตือนสติที่พระองค์ทรงพระราชทานให้นี้ล้วนเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าเป็นประโยชน์ถูกต้องเป็นธรรมทั้งสิ้น หากได้ทำการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ท่านอย่างแท้จริง ก็จะสามารถฟันฝ่าปัญหา อุปสรรควิกฤตการณ์ต่าง ๆ นำพาบ้านเมืองไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความเข้มแข็ง มั่นคง และความร่มเย็นเป็นสุขได้ในที่สุดได้อย่างยั่งยืน

1.5 แนวทางการเรียนรู้หลักการทรงงานจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นได้รับการริเริ่มขึ้นตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติได้ไม่นาน โดยงานสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะเป็นพระราชดำริด้านการแพทย์ที่พระราชทาน ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าในระยะแรกนั้นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีลักษณะการดำเนินการศึกษาค้นคว้าและทดลองเป็นการส่วนพระองค์เพื่อเตรียมพระองค์ด้านข้อมูลและความรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่วิทยาการสู่เกษตรกร โดยเริ่มโครงการจากในเขตพื้นที่รอบๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาคก่อน จากนั้นจึงขยายขอบเขตออกไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมที่กว้างขึ้น ภายใต้หลักการทรงงานที่สำคัญคือ โครงการฯ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ราษฎรกำลังประสบอยู่ได้อย่างรีบด่วนและมี ผลในระยะยาว โดยที่ การพัฒนานั้นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามความจำเป็นและประหยัด ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือ ประชาชนที่สามารถ "พึ่งพาตนเองได้" ในที่สุด ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เช่น สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ และการประกอบอาชีพ ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูล จริจจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ประจำท้องถิ่น แล้วจึงทรงวางแผนพัฒนาและพระราชทาน ข้อเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระ ราชดำรินในโครงการต่างๆ โดยพระองค์เสด็จฯ ร่วมทรง งานกับหน่วยงานของรัฐทุกฝ่าย ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างจริงจัง ซึ่งแต่ละโครงการมีกำหนดเวลาในการปฏิบัติการให้เสร็จสิ้นในระยะเวลาอันสั้น หากเป็นโครงการระยะยาว จะมีเวลาดำเนินงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

1.5.1 ลักษณะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพระราชดำรินในระยะแรกๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.5.1.1 โครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์ โครงการดังกล่าวนี้ เท่ากับเป็นการเตรียมพระองค์ในด้านข้อมูลและความรอบรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และเผยแพร่แก่เกษตรกร รวมทั้งเป็นการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพ สังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นด้วย

1.5.1.2 โครงการที่มีลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ไขปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกร ประสบปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรกรรม มากขึ้นทุกขณะซึ่งในขณะที่พระองค์ทรงมีโครงการ ทดลองและเรียนรู้ไปด้วยกัน จะทรงเริ่มก้าวเข้าสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรอย่าง แท้จริง ระยะแรกโครงการยังจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะบริเวณรอบๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค รูปแบบ ของการพัฒนาแก้ปัญหา คือ การพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated Development) หลังจากนั้น โครงการในลักษณะนี้ค่อยๆ ขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมเกษตรกรในพื้นที่ที่กว้างขึ้น

1.5.2 ประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ออกเป็น 8 ประเภท (จดจารพระมหากรุณาพระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อปวงประชาร่วมเย็น, 2555 : 282)

- 1.5.2.1 โครงการเกษตร
- 1.5.2.2 โครงการสิ่งแวดล้อม
- 1.5.2.3 โครงการสาธารณสุข
- 1.5.2.4 โครงการส่งเสริมอาชีพ
- 1.5.2.5 โครงการการพัฒนาแหล่งน้ำ
- 1.5.2.6 โครงการการคมนาคม / การสื่อสาร
- 1.5.2.7 โครงการสวัสดิการสังคม / การศึกษา
- 1.5.2.8 โครงการแบบบูรณาการอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้สรุป จำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495-2560 (ข้อมูล ณ เดือน กันยายน พ.ศ.2560) มีจำนวน 4,741 โครงการ /กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495-2560

ภาค	จำนวนโครงการ / กิจกรรม
กลาง	798
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,206
เหนือ	1,838
ใต้	940
ไม่ระบุภาค	28
รวม	4,810

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2563)

ทั้งนี้ สามารถจัดแบ่งออกเป็นประเภทของการโครงการได้ 8 ประเภท คือ

ตารางที่ 3.2 ประเภทโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495-2560

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ / กิจกรรม
1. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	3,336
2. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	139
3. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	188
4. โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	346
5. โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	58
6. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร	84
7. สวัสดิการสังคม/การศึกษา	402
8. โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	257

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2563)

1.5.3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รูปที่ 3.7 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/royally-initiated-projects/10831>

สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเปรียบเสมือนแหล่งเรียนพระราชทานที่จะเป็นแนวทางและตัวอย่างของผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่นๆ โดยรอบให้เข้ามา ศึกษาหาความรู้ซึ่งแนวทางนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่ประชาชนทำตามตัวอย่างได้โดยง่าย มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และจะต้องไม่เกินกำลังความสามารถในการลงทุนด้วย โดยแต่ละแห่งมีผลสำเร็จแตกต่างกันไปตามจุดเน้นการพัฒนาและความแตกต่างของสภาพพื้นที่ ดังนี้

- 1.5.3.1 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
ฉะเชิงเทรา
- 1.5.3.2 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี
- 1.5.3.3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
จันทบุรี
- 1.5.3.4 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
เชียงใหม่
- 1.5.3.5 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร
- 1.5.3.6 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
นราธิวาส

รูปที่ 3.8 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
ที่มา : <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/royally-initiated-projects/10831>
สืบค้นวันที่ : 9 มิถุนายน พ.ศ.2566

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงเน้นเสมอว่า การสอนควรยึดรากฐานเดิมของสังคมไทยไว้ ไม่ควรคัดลอกจากต่างประเทศมากเกินไป แต่อาจนำหลักการมาเปรียบเทียบได้ เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดความเป็นตัวของตัวเอง และที่ผ่านมามีพระองค์พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าสนใจศึกษาโครงการฯ ที่พระองค์พระราชทานจะได้รับความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายสำหรับ การใช้ชีวิตของประชาชนในปัจจุบันท่ามกลางกระแส “บริโภคนิยม” ซึ่งมี “กิเลส” เป็นตัวกระตุ้น การมีพระราชดำริจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีครบทุกภาค ของประเทศ อันเป็นการนำตัวอย่างของการแก้ไขปัญหาตามหลักภูมิสังคม นับว่าเป็นแนวพระราชดำริ ที่จะสร้างคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาดูงาน เพื่อนำเอาสรรพสิ่งความรู้ที่พระองค์ได้ทรง ดำเนินการไว้ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหา รายละเอียดการดำเนินงาน การใช้ประโยชน์จากหลักการที่ ได้พระราชทานไว้ รวมถึงการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ โดยใช้ร่วมกับแนวทางตามภูมิสังคม เพื่อ คนรุ่นต่อไป สามารถนำมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อ

ประเทศชาติตามลักษณะปัญหาที่อาจมีขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้โดยแท้จริง

1.6 บทสรุป

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงยึดการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริงทรงมีความละเอียดรอบคอบ และทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด มีคุณค่าและควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทนำมาปฏิบัติให้เกิดผลต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติสืบไป ทั้งนี้ในการพัฒนาประเทศ พระองค์ทรงยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ในการทรงงานเพื่อพสกนิกรของพระองค์ตลอด ระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติพระองค์ทรงมีหลักการทรงงาน คือ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำตามลำดับขั้นตอน มีวิธีคิดแบบองค์รวม ทำให้ง่าย ไม่ยึดติดตำรา แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ระเบิดจากข้างใน คือ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนที่จะเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน ประหยัด เรียบง่ายและได้ประโยชน์สูงสุด การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินงาน ความเพียร ปลูกป่าในใจคน คือ ให้ประชาชนมีสำนึกเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ประโยชน์ส่วนรวม ขาดทุน คือ กำไร หมายความว่า การเสีย คือ การได้ การให้และการเสียสละเป็นการกระทำอันก่อให้เกิดผลกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร บริการรวมที่จุดเดียว ทำงานอย่างมีความสุข และสุดท้ายแต่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คือ รู้ รัก สามัคคี รู้ คือ รู้ปัจจัยทั้งหมด รู้ปัญหา รู้วิธีการแก้ปัญหา รัก คือ รักที่จะลงมือปฏิบัติสามัคคี คือ ร่วมมือร่วมใจ กันทำงานให้สำเร็จลุล่วง อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและภาคส่วนต่างๆ จะได้น้อมนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กร เพื่อนำพาประเทศชาติก้าวหน้าต่อไปในวิถีที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตลอดไป

การทำงานอย่างมีความสุข ตามหลักการทรงงานของพระองค์ก็คือการมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายของการทำงานนั้นก็เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นร่วมกัน เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวัง ผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพา ตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลงามและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่า ของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

คำถามท้ายบทที่ 3

1. จงอธิบายความสำคัญของการเรียนรู้หลักการทรงงาน
2. จงอธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ขณะเสด็จฯ ไปทรงงานว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
3. จงอธิบายขั้นตอนการทรงงานตามศาสตร์พระราชา ประกอบด้วยอะไรบ้าง
4. แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “หลักการทรงงาน 23 ข้อ” คืออะไร มีอะไรบ้าง
5. จงอธิบายหลักการทรงงาน “ภูมิสังคม” มีลักษณะอย่างไร
6. จงอธิบายหลักการทรงงาน “รู้ รัก สามัคคี” มีลักษณะอย่างไร
7. จงอธิบายหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มีลักษณะอย่างไร
8. จงอธิบายหลักการทรงงาน “ประโยชน์ส่วนรวม” มีลักษณะอย่างไร
9. จงอธิบายหลักการทรงงาน “ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ” มีลักษณะอย่างไร
10. จงอธิบายแนวคิด “ขาดทุน คือ กำไร” มีลักษณะอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กীরติ บุญเจือ. (2561). การศึกษาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสมคมนักวิจัย. ปีที่ 23. ฉบับที่ 3. (กันยายน-ธันวาคม).
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 15. ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).
- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร”. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน).
- เมธา หริมเทพาธิปและคณะ. (2565). สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ทุนสนับสนุนจากศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5, กอ.รมน.)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา. กรุงเทพฯ : ม.ท.พ.